

STELLINGEN

1. De nieuwe religieuze bewegingen kunnen in Nederland in het algemeen niet als een gevaar voor de geestelijke volksgezondheid beschouwd worden, sommige reacties erop wel.
2. Er zijn geen aanwijzingen, dat er in het kader van de geestelijke gezondheidszorg bijzondere voorzieningen voor de opvang, behandeling en begeleiding van leden en ex-leden van nieuwe religieuze bewegingen moeten worden getroffen.
3. De bijzondere wettelijke bepalingen ten aanzien van kerkgenootschappen moeten de wereld uit, te beginnen met de Wet op de Kerkgenootschappen van 1853.
4. De registratie van kerklidmaatschap door de Burgerlijke Stand en het verstrekken van inlichtingen aan kerkgenootschappen door de Burgerlijke Stand en de Inspectie van de Inkomstenbelasting zijn activiteiten die anno 1982 beschouwd kunnen worden als schendingen van de persoonlijke levenssfeer van de burger en daarom zo snel mogelijk dienen te worden beëindigd.
5. Godsdienstvrijheid is een waarde, die aan de meeste godsdiensten vreemd is. De maatschappelijke waarde die de godsdienstvrijheid vertegenwoordigt, zal de samenleving dan ook zelf moeten bewaken en handhaven. De instelling van een Nationale Commissie voor de Vrijheid van Gedachte, Geweten en Godsdienst zou daar een bijdrage toe kunnen zijn. Taak van de commissie zou zijn, om op grond van klachten of eigen onderzoek, gevallen waarin het Grondrecht van vrijheid van godsdienst, gedachte en geweten met een beroep op dat grondrecht tegen zichzelf gekeerd wordt, te signaleren, het publiek daartegen te waarschuwen en eventueel de overheid te adviseren over het in die gevallen te voeren beleid.

6. De gezondheid is het geloof van onze dagen en de gezondheidszorg is haar kerk. De nu snel toenemende kritiek op de medische stand moet echter niet gezien worden als een vorm van ketterij of van geloofsafval, maar als een teken van anticlericalisme. Het geloof blijft, maar de geloofsbedienaren zijn te machtig geworden.
7. In de pleidooien voor meer 'zelfhulp' en 'mantelzorg' in de geestelijke gezondheidszorg wordt te zeer over het hoofd gezien, dat de geestelijke gezondheidszorg zijn bestaansrecht voor een belangrijk deel vindt in het behandelen van de problemen, die door 'zelfhulp' en 'mantelzorg' zijn ontstaan. De neurose is nog altijd de populairste vorm van zelfhulp, de psychose het spectaculairste gevolg van sommige vormen van mantelzorg.
8. Het verdwijnen van de IMP's als instituten zou een ramp zijn voor de geestelijke gezondheidszorg, wanneer daarmee ook de functie psychotherapie, zoals die door de IMP's in de afgelopen jaren kwalitatief en kwantitatief is geboden, zou komen te verdwijnen. Binnen de geestelijke gezondheidszorg dient voldoende ruimte te blijven voor psychotherapie als professionele, multidisciplinaire en teamgebonden activiteit.
9. De ambulante geestelijke gezondheidszorg zou activiteiten op het gebied van preventie, GVO en consultatie moeten richten op de hulpverleners in de eerste lijn. Directe contacten met de bevolking van een wijk of een regio dienen buiten de curatieve sfeer zoveel mogelijk te worden vermeden.
10. In de geestelijke gezondheidszorg dient een voor de intra-, semi- en extramurale sector geïntegreerd registratiesysteem tot ontwikkeling te worden gebracht. Dit systeem moet erop gericht zijn het eigen karakter van de GGZ zo goed mogelijk tot uitdrukking te brengen. Naar inhoud, vorm en structuur zou het registratiesysteem ontwikkeld moeten worden onafhankelijk van de in de somatische gezondheidszorg bestaande systemen. Voor wat betreft de diagnosticering en de classificatie van psychische problemen zou aansluiting gezocht kunnen worden bij de Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Third Edition, van de American Psychiatric Association.
11. Er is behoefte aan een algemene Wet Ingrepen op Verzoek, die de verantwoordelijkheid van de hulpverleners en betrokkenen regelt

met betrekking tot de besluitvorming over en de uitvoering van ingrepen, die medisch gezien niet noodzakelijk zijn, maar (alleen) door een medicus verantwoord kunnen worden uitgevoerd. De Wet Ingrepen op Verzoek zou dan in de plaats kunnen komen van de nu bestaande of te verwachten aparte regelingen met betrekking tot abortus provocatus, euthanasie, hulp bij zelfdoding, geslachtsverandering, donorinseminatie, sterilisatie, e.d.

12. De wens van een homoseksueel heteroseksueel te willen worden zou in het kader van een psychoanalyse uitsluitend als overdrachtsprobleem bewerkt moeten worden. De psychoanalyticus, die op de wens zelf ingaat of zelf een dergelijke wens met betrekking tot zijn analysand koestert, schept een tegenoverdrachtsprobleem, dat onherkend en onbewerkt vrijwel zeker tot de mislukking van de analyse zal leiden.
13. Een onopgelost probleem in het iconologische onderzoek blijft de verhouding tussen de reconstructie van de intrinsieke betekenis van het kunstwerk enerzijds en de reconstructie van de betekenis-toeschrijving door de kunstenaar zelf, zijn opdrachtgever en zijn tijdgenoten anderzijds. Vooral ten aanzien van de zeventiende-eeuwse Nederlandse schilderkunst stelt zich de vraag, in hoeverre de betekenis-toeschrijving door kunstenaar en opdrachtgever verder ging dan het 'conventionele' onderwerp en in hoeverre de gewone burger meer zag dan het 'natuurlijke' onderwerp. Deze vragen zouden het onderwerp moeten zijn van een sociale iconologie.
14. Het eigen boekenbezit dient door de Overheid krachtig te worden bevorderd. Daar de marge van uitgeverij en boekhandel 50-70% van de prijs van een boek uitmaakt, zou in het kader van de cultuurspreiding subsidiëring van boekhandel en uitgever overwogen kunnen worden op basis van de formule, die nu al voor schouwburgen, orkesten, museums e.d. geldt.
15. Het Nederlandse provincialisme kenmerkt zich door een onderschatting van de internationale oriëntatie van Nederland zelf en een overschatting van de internationale oriëntatie op Nederland.
16. De betekenis van Intermediair als bron van informatie over de stand van zaken in andere wetenschappen wordt miskend.
17. Gezien het feit dat de meerderheid van de Nederlandse bevolking in

de afgelopen 25 jaar onkerkelijk of minstens onkerks is geworden, en gezien het feit dat in diezelfde periode het jaarlijkse tekort op de rijksbegroting ongeveer de omvang heeft bereikt van het nationale inkomen in 1957, zou het van realisme getuigen wanneer de hoopvolle verzuchting op de rand van de Nederlandse gulden 'God zij met ons' vervangen zou worden door de nuchtere constatering 'Wij zijn van God los'.

Stellingen behorend bij het proefschrift van Paul Schnabel, *Tussen Stigma en Charisma. Een analyse van de relatie tussen nieuwe religieuze bewegingen en geestelijke volksgezondheid.*

Rotterdam, Erasmus Universiteit, 1982.